

Opracowanie

w sprawie postępowania w sytuacjach związanych z wystąpieniem zwierząt wolnożyjących na terenach zurbanizowanych

oraz na temat postępowania ze zwłokami zwierząt padłych

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Pruszkowie

Pruszków, 2011 rok

Spis treści

Wstęp 3

Podstawy prawne 4

Zwierzęta padłe, zwłoki zwierząt 4

Podejrzenie wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt 4

Unieszkodliwianie zwłok zwierzęcych lub ich części 5

Zwierzęta wolnożyjące na terenie zurbanizowanym 6

Zwierzęta wolnożyjące agresywne 7

Zwierzęta wolnożyjące ranne , Wypadek komunikacyjny z udziałem zwierzęcia 8

Podsumowanie 9

Przykładowy schemat działania w przypadku konieczności podjęcia interwencji w związku z wystąpieniem zwierzęcia wolnożyjącego na terenie zurbanizowanym 10

Lista gatunków zwierząt łownych 11

Piśmiennictwo 12

Wstęp

Niniejsze opracowanie sporządzone przez Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Pruszkowie w oparciu o art. 3 ust. 2 pkt 5) lit g) ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *o Inspekcji Weterynaryjnej* (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744), ma charakter wyłącznie informacyjny i nie może być podstawą do rozstrzygania spraw w toku postępowania administracyjnego.

Uregulowania kwestii związanych z szeroko pojętymi zagadnieniami zwierząt wolnożyjących w polskim porządku prawnym (stan na dzień 15 lutego 2011 roku), a w szczególności mnogość i rozbieżność przepisów powodują, że ustalenie bezsprzecznych procedur postępowania zarówno organów administracji publicznej jak i organów samorządowych jest sprawą zawiłą i niosącą za sobą pewne zagrożenie różnorakiej interpretacji tychże, a co za tym idzie również rozmywanie odpowiedzialności i w konsekwencji brak podmiotów kompetentnych do podejmowania stosownych działań w konkretnych sytuacjach.

Przedmiotowe opracowanie jest zbiorem wystąpień, opinii i interpretacji prawa, a także stanowi kompendium bezpośrednio cytowanych przepisów prawa krajowego w zakresie zwierząt wolnożyjących.

Również na potrzeby niniejszego opracowania wyjaśnić należy definicje i określenia tutaj zastosowane. I tak zgodnie z zapisami ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o ochronie zwierząt*, za zwierzęta bezdomne pojmuje się zwierzęta domowe lub gospodarskie, które uciekły, zabłąkały się lub zostały porzucone przez człowieka, a nie ma możliwości ustalenia ich właściciela (...).

Zwierzęta domowe natomiast to te, które tradycyjnie przebywają z człowiekiem w jego domu i są utrzymywane przez człowieka w charakterze jego towarzysza.

Zwierzęta wolnożyjące (*s*. dzikie) – to zwierzęta nieudomowione, żyjące w warunkach niezależnych do człowieka.

Warto tutaj również zaznaczyć, iż zwierzęta dzikie zostały w polskim porządku prawnym skategoryzowane na zwierzęta łowne oraz zwierzęta dzikie objęte ochroną gatunkową. Gatunki zwierząt łownych wyszczególnione zostały w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 11 marca 2005 r. *w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych*. Natomiast gatunki zwierząt dzikich objętych ochroną określono w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. *w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną*.

Jednak na potrzeby niniejszego opracowania zakłada się, że zwierzęta wolnożyjące (dzikie) nie podlegają rozróżnieniu na łowne i dzikie objęte ochroną gatunkową, chyba, ze zostanie to wyraźnie zaznaczone.

Aby szeroko pojęty temat zwierząt wolnożyjących uczynić bardziej przejrzystym, na potrzeby niniejszego opracowania omówione zostaną następujące kwestie:

1. zwierzęta padłe – postępowanie ze zwłokami

2. zwierzęta wolnożyjące na terenie zurbanizowanym
3. zwierzęta wolnożyjące ranne, agresywne
4. wypadek komunikacyjny z udziałem zwierzęcia

Podstawy prawne

1. **Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej** (tekst jednolity Dz. U. z 2010, Nr 112, poz. 744)
2. **Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt** (tekst jednolity Dz. U. z 2008 Nr 213, poz. 1342 z późn. zm.)
3. **Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt** (tekst jednolity Dz. U. z 2003 Nr 106, poz. 1002 z późn.zm.)
4. **Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu porządku i czystości w gminach** (tekst jednolity Dz. U. z 2005 Nr 236, poz. 2008 z późn. zm.)
5. **Ustawa z dnia 13 października 1995 r. prawo łowieckie** (tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 372 z późn.zm.)
6. **Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody** (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 z późn.zm.)
7. **Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.)
8. **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach** (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późn.zm.)
9. **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 marca 2005 r. w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych** (dz. U. Nr 45, poz. 433)
10. **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną** (Dz. U. Nr 220, poz. 2237)
11. **Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym** (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 108 ,poz. 908 z późn. zm.)

Zwierzęta padłe, zwłoki zwierząt

Problem występowania zwłok zwierząt padłych oraz ich części jest nieodzownym elementem otoczenia. Kwestie związane z postępowaniem ze zwłokami zwierząt winny być rozpatrywane w szczególności w aspekcie możliwości wystąpienia choroby zakaźnej, która doprowadziła pośrednio lub bezpośrednio do zgonu zwierzęcia jak również w aspekcie ustalenia, komu przysługuje prawo własności oraz na kim spoczywa obowiązek utrzymania czystości (zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych).

Podejrzenie wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt

W przypadku uzasadnionego podejrzenia choroby zakaźnej u zwierzęcia wolnożyjącego zastosowanie będą miały przepisy ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu*

chorób zakaźnych zwierząt. Zgodnie z art. 42 ustawy obowiązkowe jest niezwłoczne powiadomienie organu Inspekcji Weterynaryjnej, najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej albo wójta (burmistrza, prezydenta miasta) oraz udzielenie organom Inspekcji Weterynaryjnej lub osobom działającym w imieniu tych organów wszelkich informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródeł zakażenia lub zapobiegania jej szerzeniu. Podmiot, który jako pierwszy znajdzie się na miejscu zdarzenia (Straż Miejska, Policja, Straż Pożarna, pracownik Urzędu Miasta/Gminy, lekarz weterynarii, z którym gmina ma podpisaną umowę na wykonywanie niektórych zadań z zakresu ochrony zwierząt) powinien bezwzględnie uniemożliwić osobom postronnym dostęp do miejsc, w których znajdują się zwłoki zwierzęcia podejrzanego o zakażenie. O zaistniałym fakcie informuje on właściwego miejscowo Powiatowego Lekarza Weterynarii. Powiatowy Lekarz Weterynarii, działając w oparciu o posiadane informacje dotyczące występowania chorób zakaźnych na danym terenie jak również uwzględniając okoliczności zdarzenia podejmuje decyzję o możliwości unieszkodliwienia zwłok lub o konieczności pobrania prób do badań. Należy nadmienić, iż Inspekcja Weterynaryjna prowadzi monitoring występowania chorób zakaźnych zwierząt na terenie kraju. Powiatowy Lekarz Weterynarii otrzymując informację o zdarzeniu bierze pod uwagę aktualną sytuację epizootyczną oraz odnotowuje zgłoszenie.

Unieszkodliwianie zwłok zwierzęcych lub ich części

Zwłoki zwierzęce i ich części zostały zaklasyfikowane jako odpady. Taka klasyfikacja zawarta załączniku I do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach*, określa jako grupę 2 „ Odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności", podgrupę 02 01 „Odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, łowiectwa i rybołówstwa" następujące kody:

02 01 80 – Zwierzęta padłe i ubite z konieczności oraz odpadowa tkanka zwierzęca, wykazujące właściwości niebezpieczne;

02 01 81 - Zwierzęta padłe i odpadowa tkanka zwierzęca stanowiące materiał szczególnego ryzyka inne niż wymienione w 02 01 80;

02 01 82 – Zwierzęta padłe i ubite z konieczności.

Zbieranie, transport oraz unieszkodliwianie zwłok zwierząt i ich części, pozostaje bezsprzecznie w gestii gmin. Zgodnie z art. 3ust. 2 pkt 8 jak i art. 7 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 września 1996 r. *o utrzymaniu porządku i czystości w gminach*, gminy tworzą warunki do prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na swoim terenie lub też zapewniając wykonanie tych prac. A są to zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji instalacji i urządzeń do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych i ich części jak też zapewnienie zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierząt i ich części oraz współpraca z przedsiębiorcami prowadzącymi działalność w tym zakresie. W cytowanym przepisie ustawodawca posłużył się sformowaniem „w szczególności" w odniesieniu do zwłok zwierząt bezdomnych, należy jednak uznać *per analogiam*, że odniesienie to dotyczy także zwłok zwierząt wolnożyjących. Powyżej cytowana ustawa o odpadach nie rozgranicza bowiem czy odpadami są wyłącznie zwłoki zwierząt domowych, wolnożyjących, *etc.*, stanowi ogólnie o zwierzętach padłych. Tak więc stwierdzenie obecności zwłok zwierząt

wolnożyjących jak i bezdomnych jest podstawą dla gminy do podjęcia stosownych działań mających na celu przywrócenie czystości i porządku.

Nadto właściwym byłoby poinformowanie o każdym przypadku pojawienia się martwej zwierzyny łownej, właściwego nadleśnictwa lub dzierżawcy/zarządcy obwodu łowieckiego. Celem takiego postępowania miałoby być umożliwienie w/w ujęcia ubytku w rocznym planie łowieckim (co wynika z zapisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2005 r. *w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych* (Dz. U. Nr 265, poz. 2223).

Zwierzęta wolnożyjące na terenie zurbanizowanym

Temat zwierząt wolnożyjących, które znalazły się poza terenem ich naturalnego bytowania wydaje się być pomijany w krajowym porządku prawnym. A przynajmniej brak jest jednoznacznych przepisów regulujących kwestię odpowiedzialności i kompetencji do podejmowania adekwatnych działań w przedmiotowym zakresie. Szczególne wątpliwości budzi rozbieżność w zapisach poszczególnych aktów prawa krajowego lub zupełny brak uregulowania kwestii odpowiedzialności za zwierzęta wolnożyjące, które znalazły się poza terenem ich naturalnego bytowania. Bowiem literalne stosowanie przepisów ustawy z dnia 13 października 1995 r. *prawo łowieckie*, a w szczególności art. 2 mówi, że zwierzęta łowne w stanie wolnym, jako dobro ogólnonarodowe, stanowią własność Skarbu Państwa. W myśl zaś art. 91 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*, organami w zakresie ochrony przyrody są zarówno m.in. wojewoda, starosta, wójt, burmistrz albo prezydent miasta.

Tym niemniej praktyka stosowana przez właściwe władze na terenie kraju oraz stanowisko Ministerstwa Środowiska wskazują, że wobec zapisów art. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. *o utrzymaniu porządku i czystości w gminach*, to właśnie gmina zapewnia porządek i czystość na swoim terenie. Nadto zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym*, zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w szczególności utrzymanie porządku, należy do zadań własnych gminy.

Warto również zaznaczyć, że zgodnie z art. 52 ust. 2 pkt 3) i 4) ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*, że w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i jeżeli nie spowoduje to zagrożenia dla dziko występujących populacji zwierząt objętych ochroną gatunkową, odstępstwa od zakazów dotyczące m.in. chwytania na terenach zabudowanych przez podmioty upoważnione przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska zabłąkanych zwierząt i przemieszczania ich do miejsc regularnego przebywania jak też chwytania zwierząt rannych i osłabionych w celu udzielenia im pomocy weterynaryjnej i przemieszczania do ośrodków rehabilitacji zwierząt.

Jeśli zaś chodzi o zwierzęta łowne, to w przypadku szczególnego zagrożenia w prawidłowym funkcjonowaniu obiektów produkcyjnych i użyteczności publicznej przez zwierzynę, starosta, w porozumieniu z Polskim Związkiem Łowieckim, może wydać decyzję o odłowie lub odstrzale

redukcyjnym zwierzyny. Powyższą delegacje ustanowiono w art. 45 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1995 r. *prawo łowieckie.*

Tak więc reasumując powyższe uznać należy, iż likwidacja zagrożenia naruszenia porządku publicznego w związku z pojawieniem się zwierzęcia wolnożyjącego na terenie zurbanizowanym, tj. poza środowiskiem jego naturalnego bytowania winna być podjęta przez właściwy organ gminy. Wójt, burmistrz, prezydent w porozumieniu z właściwym miejscowo starostą oraz Polskim Związkiem Łowieckim oraz, jeśli zachodzi taka potrzeba przy udziale upoważnionego przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska podmiotu, likwiduje zagrożenie z zachowaniem przepisów art. 5 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o ochronie zwierząt* w zakresie humanitarnego traktowania w trakcie operacji odłowienia i transportu zwierzęcia.

Zwierzęta wolnożyjące agresywne

Podobnie jak w przypadku wystąpienia zwierząt wolnożyjących na terenach zurbanizowanych, tak i w przypadku pojawienia się agresywnego zwierzęcia wolnożyjącego brak jest jednoznacznych spójnych przepisów regulujących kwestię kompetencji przy podejmowaniu stosownych działań. W tym jednak przypadku jako priorytet winnym być uznane bezpieczeństwo zdrowia i życia ludzkiego jako dobro wyższe nad zdrowiem i życiem zwierzęcia. Istotnym jest jednak dokonanie profesjonalnej oceny czy zwierzę faktycznie jest agresywne czy jego zachowania wynikają z sytuacji w jakiej się znalazło, czyli nadmiernego stresu. Albowiem nieznane środowisko, obecność ludzi, „zamieszanie" spowodowane próbami osaczenia i odłowienia zwierzęcia mogą same w sobie wyzwalać w zwierzętach wolnożyjących zachowania złudnie odbierane przez człowieka jako agresja, a które w rzeczywistości są jedynie mniej lub bardziej nieudolnymi próbami „wyswobodzenia się" z pułapki w jakiej zwierzę się znalazło. Powierzchnie przyjęte przekonanie, że zwierzę agresywne, to zwierzę chore na wściekliznę, jest daleko nietrafione. O ile bowiem gwałtowny przebieg wścieklizny (tzw. postać szałowa), charakteryzuje w przeważającej części zwierzęta domowe i gospodarskie, to w przypadku zwierząt wolnożyjących najbardziej niepokojącym objawem jest pojawienie się braku wrodzonego lęku przed człowiekiem. Jednak pojawienie się zwierzęcia wolnożyjącego na terenie zamieszkałym przez ludzi bardzo często ma również inne, o ile nie pierwszorzędne podłoże – głód. W takich przypadkach bardzo istotne jest, aby podejmowane przez ludzi działania były w jak największym stopniu profesjonalne. W szczególności ważną sprawą jest odpowiednie koordynowanie wszelkich działań na miejscu zdarzenia do czasu przybycia wyspecjalizowanego podmiotu zajmującego się odławianiem zwierząt. Jeśli na miejscu zdarzenia jako pierwszy zjawia się patrol policji, to zgodnie z posiadanymi kompetencjami art. 8a ust. 3) ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji*) policjant koordynuje wszelkie działania zmierzające do ochrony zdrowia i życia ludzi, a także ochrony bezpieczeństwa publicznego. Należy zaznaczyć, iż w myśl art. 3 w/w ustawy zarówno wojewoda jak też wójt (burmistrz, prezydent miasta) lub starosta sprawujący władzę administracji ogólnej oraz organy gminy, powiatu i samorządu województwa wykonują zadania w zakresie ochrony bezpieczeństwa lub porządku publicznego na zasadach określonych w ustawach. Tak więc na pierwszym miejscu działania winien podjąć organ samorządu lokalnego w porozumieniu z właściwymi władzami w zależności od zaistniałej sytuacji (zwierzę łowne, zwierzę dzikie objęte ochroną gatunkową).

Istotnym jest, że nadmierna agresywność zwierząt, powodująca zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzkiego, jest w świetle art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o ochronie zwierząt* jest wystarczającą przesłanką do uśmiercenia takiego zwierzęcia. Jednak uśmiercenie takowe może odbyć się wyłącznie w sposób humanitarny, polegający na zadawaniu przy tym minimum cierpienia fizycznego i psychicznego. Konieczność bezzwłocznego uśmiercenia zwierzęcia stwierdza w myśl, art. 33 ust. 3 w/w ustawy:

- lekarz weterynarii posiadający prawo wykonywania zawodu, lub
- członek Polskiego Związku Łowieckiego, lub
- inspektor organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, lub
- funkcjonariusz Policji, lub
- funkcjonariusz straży miejskiej lub gminnej, lub
- funkcjonariusz Straży Granicznej, lub
- pracownik Służby Leśnej lub Służby Parków Narodowych, lub
- strażnik Państwowej Straży Łowieckiej, lub
- strażnik łowiecki, lub
- strażnik Państwowej Straży Rybackiej.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w sytuacji, o której mowa powyżej dopuszczalne jest użycie broni palnej przez osobę uprawnioną. Zaznaczyć należy jednak, iż w myśl przepisów art. 51 ustawy z dnia 13 października 1995 r. *prawo łowieckie*, uśmiercenia zwierzęcia poprzez oddanie strzału z broni myśliwskiej dozwolone jest wyłącznie, jeśli odległość od miejsca zebrań publicznych w czasie ich trwania jest nie mniejsza niż 500 m i odległość od zabudowań mieszkalnych jest nie mniejsza niż 100 m. Przedmiotowy przepis ogranicza wiec w znacznym stopniu udział osoby posiadającej uprawnienia do używania broni myśliwskiej w sytuacji konieczności uśmiercenia zwierzęcia wolnożyjącego na terenie zurbanizowanym. Nadto zaznaczyć należy, że art. 34 ust. 4 pkt 2) ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o ochronie zwierząt*, zabronione jest uśmiercanie zwierząt kręgowych w obecności lub przy udziale dzieci.

Zwierzęta wolnożyjące ranne ,
Wypadek komunikacyjny z udziałem zwierzęcia

Wbrew pozorom ustalenie sposobu postępowania jak i w poprzednich przypadkach nie jest sprawą prostą. W zależności bowiem od sytuacji, miejsca jej zdarzenia czy stanu zdrowia zwierzęcia ustalenie odpowiedzialności i kompetencji może być sprawą problematyczną.

Przede wszystkim stwierdzić należy, iż zwierzę jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą, a człowiek winien jest mu opiekę i ochronę. I dlatego też niedopuszczalne jest pozostawienie zwierzęcia cierpiącego bez pomocy i opieki.

W przypadku, gdy do zranienia zwierzęcia dojdzie w wyniku wypadku komunikacyjnego, wówczas w pierwszej kolejności konieczne jest usunięcie zwierzęcia bezpośrednio z drogi, tak aby nie powodowało zagrożenia dla innych uczestników ruchu drogowego. Przedmiotowa kwestia uregulowana została w art. 45 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia z dnia 20 czerwca 1997 r. *Prawo o ruchu*

drogowym. Jeśli uczestnicy zdarzenia nie będą w stanie zrobić tego samodzielnie, to w zależności od tego na jakiej drodze publicznej doszło do zdarzenia różne będą podmioty zobowiązane do zajęcia się taką zwierzyną (odpowiednio drogi krajowe – GDDKiA, drogi wojewódzkie – zarząd województwa, drogi powiatowego – zarząd powiatu, drogi gminne - wójt, burmistrz, prezydent miasta). W ostateczności kosztami wszelkich działań interwencyjnych w związku ze zdarzeniem można obciążyć sprawcę zdarzenia. Jednak takie podejście jest kontrowersyjne i budzi wątpliwości natury prawnej.

Ponadto zaznaczyć należy, że zgodnie z art. 129 w/w ustawy, czuwanie nad bezpieczeństwem i porządkiem ruchu na drogach leży w kompetencji Policji. Funkcjonariusz Policji wykonujący czynności służbowe jest uprawniony do wydawania poleceń osobie, która spowodowała przeszkodę, albo osobie odpowiedzialnej za utrzymanie drogi.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż osobą, która posiada wyłączne prawo do wykonywania czynności lekarsko – weterynaryjnych jest lekarz weterynarii. Dlatego też wartym rozważenia jest przez organy samorządu lokalnego możliwość zawarcia stosownych umów z lekarzami weterynarii prowadzącymi działalność na danym terenie. Takie podejście ułatwi podejmowanie wszelkich działań związanych z koniecznością interwencji weterynaryjnej w omawianych przypadkach.

Również lekarz weterynarii jako osoba posiadająca stosowną wiedzę i kompetencje w możliwie najlepszy sposób dokona kwalifikacji przypadku i oceni czy zwierzę kwalifikuje się do leczenia czy ze względów humanitarnych lepszym rozwiązaniem będzie uśmiercenie. Ponadto możliwość przeprowadzenie sedacji jak również uśmiercenia zwierzęcia w sposób humanitarny (eutanazja) przez lekarza weterynarii, są najlepszymi metodami skutecznej realizacji zadań związanych z ochroną zwierząt oraz zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W sytuacji, gdy ranne zwierzę należy do gatunku zwierząt łownych, zasadnym wydaje się uwzględnienie przepisów ustawy z dnia 13 października 1995 r. *prawo łowieckie*, albowiem dotyczy ono również ochrony zwierząt w aspekcie szeroko rozumianej gospodarki łowieckiej. Zgodnie zaś z art. 34 pkt 2) ustawy do zadań Polskiego Związku Łowieckiego należy m.in. współdziałanie z administracją rządową i samorządową w zachowaniu i rozwoju populacji zwierząt łownych i innych zwierząt dzikich.

Podsumowanie

Jak wynika z treści powyższego materiału, całość tematyki związanej z ochroną zwierząt wolnożyjących, zapewnieniem stosownej ochrony przed zwierzętami agresywnymi oraz dbałością o bezpieczeństwo publiczne i porządek, w szczególności wobec braku precyzyjnych uregulowań prawnych jest sprawą trudną zarówno do realizacji jak i przestrzegania i egzekwowania. Tym niemniej podkreślić należy, iż wszelkie działania podejmowane przez właściwe organy i instytucje, których celem jest sprawna i skuteczna realizacja prawa w zakresie ochrony zwierząt oraz zapewnienia bezpieczeństwa publicznego mogą w zaistniałej sytuacji prawnej być skuteczne wyłącznie przy współpracy i zrozumieniu takiej potrzeby przez zainteresowanych.

Przykładowy schemat działania w przypadku konieczności podjęcia interwencji w związku z wystąpieniem zwierzęcia wolnożyjącego na terenie zurbanizowanym

Lista gatunków zwierząt łownych

1. zwierzyna gruba:
   a) łoś (*Alces alces*),
   b) jeleń szlachetny (*Cervus elaphus*),
   c) jeleń sika (*Cervus nippon*),
   d) daniel (*Dama dama*),
   e) sarna (*Capreolus capreolus*),
   f) dzik (*Sus scrofa*),
   g) muflon (*Ovis aries musimon*),

2. zwierzyna drobna:
   a) lis (*Vulpes vulpes*),
   b) borsuk (*Meles meles*),
   c) kuna leśna (*Martes martes*),
   d) kuna domowa (*Martes foina*),
   e) tchórz zwyczajny (*Mustela putorius*),
   f) piżmak (*Ondatra zibethica*), z wyłączeniem terenów stawów rybnych uznanych za obręby hodowlane w rozumieniu przepisów o rybactwie śródlądowym,
   g) zając szarak (*Lepus europaeus*),
   h) dziki królik (*Oryctolagus cuniculus*),
   i) jarząbek (*Tetrastes bonasia*),
   j) bażant (*Phasianus ssp*.),
   k) kuropatwa (*Perdix perdix*),
   l) czapla siwa (*Ardea cinerea*), z wyłączeniem terenów stawów rybnych uznanych za obręby hodowlane w rozumieniu przepisów o rybactwie śródlądowym,
   m) gęś gęgawa (*Anser anser*),
   n) gęś zbożowa (*Anser fabalis*),
   o) gęś białoczelna (*Anser albifrons*),
   p) krzyżówka (*Anas platyrhynchos*),
   q) cyraneczka (*Anas crecca*),
   r) głowienka (*Aythya ferina*),
   s) czernica (*Aythya fuligula*),
   t) gołąb grzywacz (*Columba palumbus*),
   u) słonka (*Scolopax rusticola*),
   v) łyska (*Fulica atra*).

Piśmiennictwo

1. Jaroszyński T. „Samorząd nie może uchylić się od zajęcia się rannymi dzikimi zwierzętami (Gazeta Samorządu i Administracji 25/2005 str. 23)
2. Aleksandrowicz J. „Zadania gminy przy usuwaniu zwierząt z drogi" (Gazeta Prawna 08.08.2007)
3. Radzikowski M. „Postępowanie ze zwierzętami dzikimi w aspekcie sytuacji kryzysowych"
4. Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie (pismo sygn. akt. WBZK.I.0217/81-01/08 z dnia 19 września 2008 r.)
5. Radecki W. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Komentarz (Wydawnictwo: Wolters Kluwer, ISBN: 978-83-7601-122-6)
6. Radecki W. Ustawy: o ochronie zwierząt, o doświadczeniach na zwierzętach - z komentarzem (Wydawnictwo: Difin, ISBN: 978-83-7251-731-9)
7. Uchwała Nr XXV/172/08 Rady Miejskiej Krynica Morska
8. Uchwała Nr V/52/06 Rady Miasta Gdańska
9. Zarządzenie Nr 2467/2009 Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy
10. Jak postępować w przypadku pojawienia się dzikiego zwierzęcia w mieście (źródło: http://www.mos.gov.pl/artykul/2601_biezace_pytania_mediow/9343_jak_postepowac_w_przypadku_pojawienia_sie_dzikiego_zwierzecia_w_miescie.html)

Opracował: lek. wet. Jakub Kubacki